

11 Ιουνίου, 1996

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, Δ/στές]

ΑΝΔΡΙΑΝΗ ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΑΡΕΣΤΗ,

Εφεσείουσα - Εναγόμενη,

v.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΔΟΚΟΝΟΥ,

*Εφεσίβλητης - Ενάγουσας.**(Πολιτική Έφεση Αρ. 8870)*

Δικαίωμα διόδου — Γένεση δικαιώματος διόδου — Συντελείται εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του Άρθρου 11Α του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224 και ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες διατάξεις του.

Έξοδα — Αποτέλεσμα της δίκης — Έξοδα, ακολουθούν κατά κανόνα το αποτέλεσμα της δίκης, εκτός αν συντρέχουν γεγονότα που δικαιολογούν απόκλιση από τον κανόνα.

Με αγωγή της στο Επαρχιακό Δικαστήριο η εφεσίβλητη - ενάγουσα πέτυχε διαταγή εγγραφής δικαιώματος διαβάσεως διαμέσου του κτήματος της εφεσείουσας - εναγόμενης δυνάμει αδιάλειπτης χρήσης κατ' Άρθρο 10 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224.

Το Δικαστήριο απέρριψε τη μαρτυρία της εφεσείουσας - εναγόμενης ότι στη βόρεια πλευρά του κτήματος υπήρχε "χωριάτικη πόρτα" η ύπαρξη της οποίας ήταν ασυμβίβαστη με τη διέλευση οποιουδήποτε από την επίμαχη δίοδο και αποδέκτηκε τη μαρτυρία δύο κτηματολογικών υπαλλήλων οι οποίοι απέκλεισαν το ενδεχόμενο ύπαρξής της.

Η εφεσείουσα - εναγόμενη, εφεσίβαλε την απόφαση και εισηγήθηκε ότι το Δικαστήριο αξιολόγησε λανθασμένα τη μαρτυρία. Με ειδοποίησή της, που δόθηκε βάσει της Δ.35 θ.10 των Θεσμών της Πολιτικής Δικονομίας η εφεσίβλητη - ενάγουσα επεδίωξε αναθεώρηση της απόφασης ως προς τα έξοδα.

Αποφασίστηκε ότι:

- 5 (1) Το πρωτόδικο Δικαστήριο αποδέχτηκε μαρτυρία μετά από προσεκτική εξέταση των διίσταμένων εκδοχών, η οποία οδηγούσε άμεσα στα πρωτογενή ευρήματα επί γεγονότων. Ως εκ τούτου δικαιολογημένα κρίθηκε ότι θεμελιώναν το διεκδικούμενο από την εφεσίβλητη - ενάγουσα δικαίωμα και συνεπώς δεν παρεχόταν πεδίο επέμβασης.
- 10 (2) Η απόφαση του Δικαστηρίου να μη ακολουθήσει τον κανόνα ότι τα έξοδα ακολουθούν το αποτέλεσμα και να μη επιδικάσει έξοδα στην εφεσίβλητη - ενάγουσα, ήταν εσφαλμένη διότι δεν υπήρχε λόγος απόκλισης από τον κανόνα.
- 15 *Η έφεση απορρίφθηκε με έξοδα. Η αντέφεση έγινε δεκτή.*

Αναφερόμενες υποθέσεις:

- 20 *Θρασυβούλου ν. Arto Estates Limited (1993) 1 A.A.Δ. 12,*
Χάσικος και Άλλοι ν. Χαραλαμπίδη (1990) 1 A.A.Δ. 389,
Glykys ν. Ioannides 24 C.L.R. 220.

25

Έφεση.

- 30 Έφεση από την εναγόμενη κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού (Κ. Παμπαλλής, Ε.Δ.) που δόθηκε 16 Δεκεμβρίου 1992 (Αρ. Αγωγής 5401/86) με την οποία αποφασίστηκε ότι η εφεσίβλητη είχε κεκτημένο δικαίωμα διαβάσεως προς το δημόσιο δρόμο, αφού τον χρησιμοποιούσε για περισσότερο από τριάντα χρόνια χωρίς οποιονδήποτε πρόβλημα.

- 35 *Α. Γεωργίου, για την Εφεσείουσα.*

Αιμ. Θεοδούλου, για την Εφεσίβλητη.

Cur. adv. vult.

40

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Γ.Μ. Πικής, Π.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Το Επαρχιακό Δικαστήριο αποφάσισε ότι η εφε-

σίβλητη (ενάγουσα) απέδειξε την ύπαρξη δικαιώματος διαβάσεως υπέρ του κτήματός της (κυρίου κτήματος), μέσω του κτήματος της εφεσείουσας (δουλεύοντος κτήματος), και εξέδωσε διαταγή για την εγγραφή του. Αφού αξιολόγησε την προσαχθείσα αντικρουόμενη μαρτυρία, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εφεσίβλητη και οι προκάτοχοί της χρησιμοποιούσαν τη διάβαση αδιαλείπτως από το 1931, ώστε να συντελεστεί η γένεση του δικαιώματος διαβάσεως, μετά την πάροδο της προβλεπόμενης από το νόμο τριακονταετούς περιόδου - (βλ. Άρθρο 10 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησις) Νόμου, ΚΕΦ. 224).

Το γεγονός ότι, πριν τη δικαστική αναγνώριση του δικαιώματος, η εφεσίβλητη είχε αποταθεί στις κτηματολογικές αρχές για την απόκτηση του ιδίου δικαιώματος, βάσει του Άρθρου 11Α του ΚΕΦ. 224, αίτημα το οποίο απορρίφθηκε γιατί το κτήμα δεν ήταν περικλειστο, κρίθηκε ότι δεν παρενέβαλε οποιοδήποτε κώλυμα στην προβολή των διεκδικήσεών της στην προκείμενη υπόθεση.

Τα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου ως προς την αξιοπιστία των μαρτύρων δεν προσβάλλονται ευθέως. Ό,τι αμφισβητείται είναι η προσέγγιση του Δικαστηρίου στην αξιολόγηση μαρτυρίας, αναφορικά με ένα από τα αμφισβητούμενα γεγονότα, εκείνο που αφορούσε τον ισχυρισμό της εφεσείουσας - ότι υφίστατο στο παρελθόν, στη βόρεια πλευρά του κτήματος, "χωριάτικη πόρτα", η ύπαρξη της οποίας δεν μπορούσε να συμβιβαστεί με τη διέλευση κανενός από την επίμαχη δίοδο. Το παρόμοιο είναι ότι το Δικαστήριο αποδέχτηκε μαρτυρία, η οποία μόνο συμπερασματικά έτεινε να καταδείξει ότι δεν υφίστατο η θύρα, προερχόμενη από δύο κτηματολογικούς υπαλλήλους, οι οποίοι είχαν επισκεφθεί το ακίνητο. Και οι δύο απέκλεισαν το ενδεχόμενο ύπαρξης της "χωριάτικης πόρτας", λόγω των διαπιστώσεών τους κατά την επιτόπια εξέταση και της απουσίας οποιασδήποτε ένδειξης για την ύπαρξή της. Παράλληλα, το Δικαστήριο απέρριψε άμεση μαρτυρία περί του αντιθέτου, η οποία κατατέθηκε από την εφεσείουσα και η οποία έτεινε να αποδείξει την ύπαρξή της.

Το θέμα ανάγεται στην αξιοπιστία των μαρτύρων και δεν παρέχεται πεδίο επέμβασης με την κρίση του Δικαστηρίου. Η απόρριψη της σχετικής μαρτυρίας που κατατέθηκε από την εφεσείουσα αποστέργησε τους ισχυρισμούς της κάθε αποδεικτικής αξίας, ενώ η αποδοχή της μαρτυρίας των δύο κτηματολογικών

5 υπαλλήλων έτεινε, βάσιμα, να υποστηρίξει την εκδοχή της εφεσίβλητης περί του αντιθέτου. Η μαρτυρία, η οποία έγινε αποδεκτή, μετά από προσεκτική εξέταση των δι'ιστάμενων εκδοχών, οδηγούσε άμεσα στα πρωτογενή ευρήματα γεγονότων στα οποία προέβη το Δικαστήριο, τα οποία δικαιολογημένα κρίθηκε ότι θεμελιώναν το διεκδικούμενο από την εφεσίβλητη δικαίωμα.

10 Ως προς το προγενέστερο διάβημα της εφεσίβλητης στις κτηματολογικές αρχές, βάσει του Άρθρου 11Α του ΚΕΦ. 224, η θέση της εφεσείουσας είναι ότι η προβολή του δημιουργεί ερωτηματικά για το βάσιμο της υπόθεσης της εφεσίβλητης. Ενυπάρχει, όπως προκύπτει από την αγόρευση του δικηγόρου της εφεσείουσας, κάποιο στοιχείο αντινομίας στη διαδοχική διεκδίκηση του ιδίου δικαιώματος.

20 Κατ' αρχήν, η υποβολή αίτησης, για την εξασφάλιση δικαιώματος διαβάσεως βάσει του Άρθρου 11Α, δε δημιουργεί κώλυμα στη διεκδίκηση οποιουδήποτε άλλου δικαιώματος το οποίο στοιχειοθετείται ή αναγνωρίζεται από τις διατάξεις του ΚΕΦ. 224. Αυτό προκύπτει από το ίδιο το κείμενο του Άρθρου 11Α, οι εισαγωγικές πρόνοιες του οποίου διασαφηνίζουν ότι το δικαίωμα το οποίο παρέχεται είναι ανεξάρτητο από τις υπόλοιπες διατάξεις του ΚΕΦ. 224.

25 Παρόλο που δε θα αναμενόταν η υποβολή αιτήματος βάσει του Άρθρου 11Α, σε σχέση με δίοδο για την οποία είχε κτηθεί δικαίωμα διαβάσεως λόγω μακράς χρήσης, αυτό τούτο το γεγονός δε δημιουργεί εμπόδιο στις αξιώσεις της εφεσίβλητης. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός τέθηκε υπόψη του πρωτόδικου Δικαστηρίου, χωρίς να αφήσει αμφιβολίες για το βάσιμο των ισχυρισμών της εφεσίβλητης και, τελικά, την ύπαρξη του δικαιώματος. Τα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου δεν αφήνουν περιθώριο για επέμβαση στην κατάληξή του.

35 Το άλλο θέμα, το οποίο τέθηκε και πρέπει να εξετάσουμε, είναι εκείνο το οποίο εγείρεται με την Ειδοποίηση της εφεσίβλητης, που δόθηκε βάσει της Δ.35, θ.10, των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας. Επιδιώκεται η αναθεώρηση της πρωτόδικης απόφασης, με στόχο τον παραμερισμό της διαταγής που εκδόθηκε ως προς τα έξοδα.

40 Παρά το αποτέλεσμα της αγωγής, το Δικαστήριο δεν προέβη σε καμιά διαταγή για τα έξοδα. Το δικαιολογητικό γι' αυτό το

μέρος της απόφασης είναι το ακόλουθο:-

“Η φύση της διαφοράς, η μακρά διάρκεια της δίκης και η κατάληξη της με έχουν προβληματίσει και αισθάνομαι ότι εί-
ναι προς το συμφέρον της δικαιοσύνης να μη επιδικασθούν
έξοδα.” 5

Μας απασχόλησε κατά πόσο μπορεί να επιληφθούμε του θέ-
ματος της Ειδοποίησης εν είδη αντέφεσης, ενόψει των προνοι-
ών της Δ.35, θ.20, η οποία προβλέπει ότι δεν επιτρέπεται η
άσκηση έφεσης εναντίον του μέρους της απόφασης που αφορά 10
τα έξοδα, χωρίς την προγενέστερη άδεια του Εφετείου, ή Δικασ-
τή του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι ότι δεν υφίσταται εμπόδιο 15
στην άσκηση αντέφεσης βάσει της Δ.35, θ.10, σε σχέση με τα έξο-
δα, χωρίς προηγούμενη άδεια, όπου με την έφεση προσβάλλεται
η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου στην ολότητά της. Η
διαταγή ως προς τα έξοδα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της
απόφασης του δικαστηρίου. Η τύχη της εξαρτάται άμεσα από 20
την έκβαση της έφεσης. Εφόσον η διαταγή ως προς τα έξοδα
αποτελεί παρεπόμενο του αντικειμένου της έφεσης, το θέμα δεν
εισάγεται με την ειδοποίηση βάσει της Δ.35, θ.10, και, επομέ-
νως, δεν είναι αναγκαία η παροχή άδειας για την έγερσή του.

Η απόφαση του Δικαστηρίου σε σχέση με τα έξοδα κρίνεται 25
εσφαλμένη. Η διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου ως προς τα
έξοδα πρέπει, όπως είναι θεμελιωμένο, να ασκείται δικαστικά.
Γνώμονα για την άσκηση της διακριτικής αυτής εξουσίας του
δικαστηρίου αποτελούν τα γεγονότα της υπόθεσης, κυρίως το 30
αποτέλεσμα. Η δικαίωση του διαδίκου επιμαρτυρεί το δικαιο-
λογημένο των εξόδων, στην απουσία αποχρώντων λόγων περι-
του αντιθέτου. Είναι γι' αυτό το λόγο που τα έξοδα ακολου-
θούν, κατά κανόνα, το αποτέλεσμα της απόφασης.

Όπως υποδεικνύεται στη *Θρασυβούλου ν. Arto Estates Limited* (1993) 1 Α.Α.Δ. 12, απόκλιση από τον κανόνα αυτό
“δικαιολογείται μόνο εφόσο συντρέχουν ικανοί λόγοι που ανά-
γονται στη γενεσιουργό αιτία της πρόκλησης των εξόδων της
δίκης ή μέρους τους”. (Βλ., επίσης, *Χάσιμος και Άλλοι ν. Χα- 40*
γαλαμπίδη (1990) 1 Α.Α.Δ. 389.

Στη *Georghios E. Glykys v. Ioannis Stylianou Ioannides*
24 C.L.R. 220, το Εφετείο επεσήμανε ότι η επίδειξη καλής προ-

αίρεσης (kindness) από το δικαστήριο προς τον αποτυχόντα διάδικο, προς μετριασμό των οποιωνδήποτε αισθημάτων πικρίας, δε συνιστά κριτήριο για την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου για τη μη επιδίκαση εξόδων.

5

Στην προκείμενη περίπτωση, δε διαπιστώθηκε η ύπαρξη οποιωνδήποτε γεγονότων τα οποία να δικαιολογούν απόκλιση από τον κανόνα - ότι τα έξοδα ακολουθούν το αποτέλεσμα. Επομένως, η διαταγή του Επαρχιακού Δικαστηρίου ως προς τα έξοδα κρίνεται εσφαλμένη, θα παραμεριστεί και θα υποκατασταθεί με διαταγή, βάσει της οποίας η εφεσείουσα θα διατάσσεται να υποστεί τα έξοδα της εφεσίβλητης.

10

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

15

Η αντέφεση επιτρέπεται.

Η διαταγή ως προς έξοδα παραμερίζεται και υποκαθίσταται με διαταγή ως ανωτέρω.

20

*Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.
Η αντέφεση επιτρέπεται.*